

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 342/2014-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti Lesné spoločenstvo Kysučné, s. r. o., Makov 121, zastúpenej advokátom JUDr. Miroslavom Stopkom, Advokátska kancelária JUDr. Stopka, JUDr. Blendovský, JUDr. Strapáč, PhD., s. r. o., Potočná 2835/1A, Čadca, vo veci namietaného porušenia jej základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a uzneseniami Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 NcC 18/2014 z 12. februára 2014, sp. zn. 6 NcC 19/2014 z 13. februára 2014 a sp. zn. 10 NcC 19/2014 zo 6. februára 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Lesné spoločenstvo Kysučné, s. r. o., vedené pod sp. zn. Rvp 3771/2014, sp. zn. Rvp 3772/2014 a sp. zn. Rvp 3783/2014 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 3771/2014.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Lesné spoločenstvo Kysučné, s. r. o., o d m i e t a pre nedostatok právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 4. apríla 2014 a 7. apríla 2014 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti Lesné spoločenstvo Kysučné, s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vedené pod sp. zn. Rvp 3771/2014, sp. zn. Rvp 3772/2014 a sp. zn. Rvp 3783/2014, ktorými namietala porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a uzneseniami Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 NcC 18/2014 z 12. februára 2014, sp. zn. 6 NcC 19/2014 z 13. februára 2014 a sp. zn. 10 NcC 19/2014 zo 6. februára 2014 (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia“).

2. Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že 20. novembra 2013 advokátska kancelária JUDr. Stopka, JUDr. Blendovský, JUDr. Strapáč, PhD., s. r. o. (ďalej len „advokátska kancelária“), oznámila Okresnému súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) skutočnosti dôležité pre súdne konania okresného súdu v sťažovateľkiných veciach, a to, že prevzala v inej veci prerokováanej pred okresným súdom obhajobu obvineného s tým, že poškodený v tejto veci môže byť príbuzným sudcu okresného súdu. Dňa 24. januára 2014 zákonná sudkyňa JUDr. A. P. (ďalej len „sudkyňa“) v rámci oznámenia skutočností podľa ustanovenia § 15 prvej vety zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) adresovaného predsedníčke okresného súdu žiadala o vylúčenie z prerokovania a rozhodovania sťažovateľkiných vecí na základe podania advokátskej kancelárie. Sudkyňa sa vzhľadom na tieto skutočnosti cítila byť zaujatá, keďže ide o osobný vzťah – poškodený v inej trestnej veci prerokováanej okresným súdom je jej syn a obvinený je zastúpený advokátskou kanceláriou tak v tejto inej trestnej veci, ako aj vo veciach sťažovateľky. Napadnutými uzneseniami krajský súd sudkyňu okresného súdu nevyhlásil z prerokovania a rozhodovania sťažovateľkiných vecí vedených na okresnom súde.

3. Podľa sťažovateľky k tomuto záveru nemal krajský súd dostatok podkladov, keďže už v minulosti v konaní pred okresným súdom sudkyňa požiadala o vylúčenie, pretože mala

negatívny vzťah ku klientovi a k jeho právnomu zástupcovi – advokátskej kancelárii. V prípise podpredsedovi okresného súdu z 9. januára 2012 sudkyňa pri návrhu na vylúčenie uviedla, že tento stav pretrváva aj v iných sporoch. Sťažovateľka ďalej uviedla, že v totožných veciach krajský súd za tých istých okolností v dvoch iných senátoch rozhodol uznesením sp. zn. 13 NCb 2/2014 z 5. februára 2014 a uznesením sp. zn. 5 NCc 15/2014 z 29. januára 2014 tak, že sudkyňa okresného súdu je vylúčená z prerokovania a rozhodovania vecí na okresnom súde, keďže oba senáty dospeli k záveru, že sú dané dôvody na jej vylúčenie z prerokovania a rozhodovania predmetnej veci v zmysle § 14 ods. 1 OSP, s tým, že skutočnosti uvádzané zákonnou sudkyňou sú objektívne spôsobilé vyvolať pochybnosti o jej schopnostiach nestranne a nezávisle konať a rozhodovať v predmetnej veci, ako aj v iných veciach, v ktorých zastupuje menovaná advokátska kancelária. Sťažovateľka v ďalších častiach sťažností poukázala na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Piersack v. Belgicko a doplnila, že sama sudkyňa v minimálne dvoch prípadoch deklarovala všeobecnú zaujatosť voči advokátskej kancelárii, a teda neboli poskytnuté dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti o nezaujatosti sudkyne a jej zaujatosť a napadnuté uznesenia krajského súdu porušujú čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa sťažovateľky toto porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy je o to vypuklejšie, že v iných veciach, ktoré sú totožné skutkovo, krajský súd vylúčil sudkyňu z prerokovania veci advokátskej kancelárie a *„napádaným rozhodnutím teda bola porušená právna istota a dôveryhodnosť justície vzhľadom na to, že za tých istých okolností bolo napádané rozhodnutie opačné a v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy SR“*.

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že jej základne právo na nestranného sudcu upravené v čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu a napadnutými uzneseniami bolo porušené, ďalej aby napadnuté uznesenia krajského súdu zrušil, sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie a uložil krajskému súdu uhradiť jej trovy právneho zastúpenia.

II.

5. Z napadnutých uznesení krajského súdu vyplýva, že krajský súd nevidel dôvod na vylúčenie zákonnej sudkyne z prerokovania a rozhodovania sťažovateľkiných vecí a ani nemal pochybnosť o jej nezaujatosti. V tejto súvislosti krajský súd v napadnutých uzneseniach uviedol, že zákonná sudkyňa nie je s advokátskou kanceláriou ako splnomocneným zástupcom odporcu v žiadnom vzťahu a prichádza s ňou do kontaktu iba pracovne. Nejde o priamy vzťah sudkyne k účastníkovi konania alebo k jeho splnomocnenému zástupcovi, ale ide o vzťah nepriamy, ktorý je sprostredkovaný cez inú osobu (syn zákonnej sudkyne ako poškodený a obvinený v trestnom konaní zastúpený splnomocneným zástupcom, ktorý zastupuje aj sťažovateľku v predmetných súdnych konaniach). Taktiež krajský súd zdôraznil, že u advokátskej kancelárie ako splnomocneného zástupcu v oboch prípadoch (v prerokúvaných veciach sťažovateľky, ako i v dotknutom trestnom konaní) ide o štandardný výkon činnosti v rámci poskytovania právnych služieb. Podľa krajského súdu sudkyňa teda nemá k veci, k účastníkom konania ani k ich zástupcom žiaden vzťah uvedený v § 14 ods. 1 OSP. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti, samotné vyjadrenie obavy sudkyne z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Ak nedôjde k preukázaniu konkrétnych pochybností, nie je podľa krajského súdu dôvod pochybovať o nezaujatosti sudkyne zo subjektívneho hľadiska. Vyjadrenie dotknutej sudkyne neindikuje podľa krajského súdu v tejto rovine žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by odôvodňovali pochybnosť o jej nezaujatosti, a to ani z hľadiska teórie tzv. zdaní. Krajský súd, skúmajúc subjektívne aj objektívne hľadiská nestrannosti, nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 OSP zakladajúcich pochybnosť o nezaujatosti sudkyne určenej rozvrhom práce k prerokovania a rozhodnutiu sťažovateľkiných vecí, a preto zákonnú sudkyňu napadnutými uzneseniami nevyvlúčil z prerokovania a rozhodovania týchto vecí.

III.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

IV.

7. Sťažovateľka namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutými uzneseniami krajského súdu, ktorý nevytlúčil sudkyňu okresného súdu z prerokovania jej vecí vedených na okresnom súde.

8. Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavno-procesných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

9. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Občianskom súdnom poriadku garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 14 až § 16 OSP).

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (v danom prípade sťažovateľky, ktorá podala námietku zaujatosti proti sudkyňi okresného súdu) a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby (v tomto prípade návrh na vylúčenie sudkyne okresného súdu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť) a rozhodnúť o ňom.

11. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Občianskeho súdneho poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

12. Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 14 až § 16 OSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia krajského súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal

byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04). Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmavania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci (§ 212 ods. 3 a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.), a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom podľa § 16 ods. 1 O. s. p. a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“*.

13. Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania (§ 201 a nasl. OSP), príp. (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania [§ 237 písm. g) OSP (pozri napr. II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj *mutatis mutandis* II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03)].

14. Pokiaľ podľa názoru sťažovateľky krajský súd napadnutými uzneseniami rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej rozhoduje sudca, ktorý mal byť podľa objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom z ďalšej účasti na prerokúvaní veci a rozhodovaní vylúčený, potom sa jej sťažnosti podané ústavnému súdu javia ako predčasné, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môže sťažovateľka postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového

súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu. V tomto prípade teda v predmetných konaniach existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povolaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľky. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa *inter alia* uvádza: „*Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.*“ Ústavný súd preto zastáva názor, že v posudzovaných veciach sťažovateľky nemá dostatok právomoci na meritórne preskúmanie jej námietok smerujúcich proti napadnutým uzneseniam krajského súdu.

15. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

16. Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosti sťažovateľky pri ich predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na ich prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2014